

картини мира, обумовило вибор писателем ведучого метода художественного зображення. Осуществлен анализ проблемы влияния эстетики неонатурализма на раннего В. Винниченко.

Ключевые слова: герой-идеолог, прагматическое/циничное эго-сознание, психологизм, десакрализованная картина мира, объективизм, неонатурализм.

Summary

The article is devoted to the problem of a new type hero introduction in artistic world of short prose by Vladimir Vynnychenko. The nature of ego-consciousness of modern character is investigated. It is ascertained the way the pragmatic ideologist appearance influenced the structuring of the artistic world picture, stipulated the writer's choice of the leading method of artistic representation. The problem of neonaturalism aesthetics impact on early V. Vynnychenko is analyzed.

Keywords: hero-ideologist, pragmatic/cynical ego-consciousness, psychologism, desacralized world picture, objectivism, neonaturalism.

УДК 821.161.25–12.09

Костецька Л. О.,
кандидат філологічних наук,
Запорізький національний університет
Чернявська Л. В.,
кандидат філологічних наук,
Запорізький національний університет

ІГРОВИЙ ПРОСТІР ПОЕМИ-КЛІПУ “НІЧНА РОЗМОВА З ЄВРОПОЮ, АБО ТАЄМНИЦЯ НАШИХ ЛІТЕР” С. БОНДАРЕНКА

Літературний експеримент постає як потреба новаторського переосмислення традиції. Він може виявлятися на рівні тем, жанрових форм, засобів художнього освоєння світу. Це переформатування творчості, впровадження елементів нового в індивідуальному творчому процесі. С. Бондаренко, автор роману “ОТ Я ВСЯ – Я СВЯТО, або Віхола лохів” (2010), поеми-кліпу “Нічна розмова з Європою, або Таємниці наших літер” (2012), – серйозний дослідник своєї нації, свого коріння в усіх його культурологічних вимірах. Читачеві не лишається вибору, бо його тексти неможливо читати пасивно, вони вимагають постійної інтелектуальної роботи – розгадування закодованих смислів. Він багато експериментує, а літературні експерименти, як відомо, відбуваються на людях, перевіряються сприйманням читачів, що можуть оцінити його художні відкриття.

Поєма-кліп виявляє новаторство на рівні жанру, а також на рівні форми. Це твір-білінгва як форма інтелектуальної гри був добре сприйнятий критикою (О. Гунько, Ю. Починок), проте він потребує літературознавчої рецепції.

Мета роботи полягає в спробі дослідження жанрового різновиду поеми-кліпу “Нічна розмова з Європою, або Таємниці наших літер” як новаторської форми (різновиду літературної гри).

Здійснення поставленої мети зумовлює розв’язання таких **завдань**:

- розгляд форм літературної гри як новаторського осмислення художності літературного твору;
- проаналізувати основні особливості жанрових різновидів поеми та визначити специфіку поеми-кліпу;

– дати характеристику поеми-кліпу, проаналізувати інтертекстуальність у цьому творі.

Нова книжка С. Бондаренка – поема-кліп “Нічна розмова з Європою, або Таємниці наших літер” – вийшла у новому видавництві “Український пріоритет” у 2012 році. Видання-білінгва мало ряд презентацій (в Будинку письменника м. Києва [4], Інституту філології (Жовтому корпусі КНУ імені Тараса Шевченка) [5], на яких твір був схвально прийнятий українськими письменниками, товаришами по перу, та літературознавцями. Н. Лизогуб в своєму матеріалі називає основних присутніх на зустрічі та особливості її формату так: “В Будинку письменників відбулася презентація книги-білінгви “Нічна розмова з Європою” за участю автора, поета Станіслава Бондаренка та перекладача з Великобританії Стефана Комарницького, а також відомих колег-літераторів. Серед виступаючих і “важка артилерія” – Іван Драч, Микола Жулинський, Василь Шкляр, а також заступник голови НСПУ Володимир Шовкошитний (ведучий вечора), Рустем Жангожа, Станіслав Шевченко, Всеволод Ткаченко, Дмитро Дроздовський, Василь Базів. Трапилися й зовсім рідкісні для таких вечорів несподіванки...” [5]. Завданням таких зустрічей є привернення уваги широкої громадськості до виходу літературних новинок. Такі зустрічі дають змогу визначити певною мірою майбутню долю творів, їх подальшу читацьку рецепцію.

На презентації звучала поезія, яку по черзі читали українською та англійською обидва автори. У матеріалі О. Гунько згадується автор англійського тексту: “Бондаренко читає по черзі з перекладачем, британцем із українським корінням 48-річним Стефаном Комарницьким. Його мати й тітка сиділи в радянських таборах” [4]. С. Комарницький під час одного зі своїх приїздів до України з приводу презентації англійської збірки П. Тичини “Де тополя росте”, яку він перекладав, так сказав у інтерв’ю газеті “Літературна Україна” про шляхи інтеграції України в Європу: “інтеграція має розпочатися на рівні діалогу культур. В мене є тісні зв’язки з директором Літературно-меморіального музею-квартири Павла Тичини в Києві Тетяною Сосновською та знайомими письменниками, діячами культури. Спілкування на такому рівні є фундаментом євроінтеграції. Стосовно політиків маю сказати, що в західних країнах політики сприймають поразки на виборах як шанс на відновлення свого іміджу, і в цьому цінність демократії. Вірю, що українські політики теж будуть здатні платити таку ціну. Сподіваюсь, що вони готові підтримувати діяльність українських культурних діячів і письменників як двигун євроінтеграції” [3]. В матеріалах презентацій відзначається високий рівень таланту перекладача, наприклад, у матеріалі Н. Лизогуб високо оцінена збірка, талант поета С. Бондаренка, згадується його попередня презентація роману “От я вся – я свято”, а також підкреслюється талановитий англійський текст: “Поет Іван Драч почав здалеку – з прози й нагадав присутнім подію ще чотирирічної давнини – у Будинку вчителя тоді презентували перше видання роману Станіслава Бондаренка “От я вся – я свято”. І одночасно через дорогу – у залі Червоного корпусу – починався вечір відомого російського поета Євгена Євтушенка. “Тоді, як і зараз, я прийшов до Бондаренка, а не до Євтушенка, бо він мені цікавий”, –

зазначив Іван Федорович і додав також, що високо цінує роль англійського перекладача Стефана Комарницького, з яким познайомився двома днями раніше – на презентації англійської збірки Павла Тичини, перекладеної паном Стефаном, назвавши його головним провідником нашої літератури до Європи” [5]. Як бачимо ці два твори (роман і поема-кліп) символічно поєднані між собою і становлять своєрідну художню еволюцію письменника, що привернуло й нашу увагу.

Поема-кліп складається із 22 текстів українською і англійською мовами із ілюстраціями Сергія Якутовича. Ілюстрованість кожного тексту наочно демонструє ознаку жанрового різновиду “кліп”, тобто відбувається своєрідне відтворення образів, поданих у слові графічними засобами. Символічним є й оформлення титульної сторінки книжки, на якій є два зображення: молода оголена жінка обернена спиною, образ якої є втіленням Європи, і світлофор, що показує три основні реакції Європи на Україну – ігнорування, байдужість, підтримка.

Вірш “Сутінки Європи” має стійкі інтертекстуальні посилання на твори О. Шпенглера, відомого європейського автора книжки про загибель Європи, що набула широкої популярності, в тому числі в Україні. Проте поет згадує інший історичний факт – твори М. Бердяєва про “сутінки Європи”, що за часом передували публікації О. Шпенглера.

Автор пропонує читачеві цікаву статистичну інформацію щодо назв континентів:

Що там політики – навіть поети
не помітили, що континенти
всі починаються з літери “А”,
лиш старенька Європа, закушкана в еполети,
починається з “Є”, відколи жива! [1, 20].

Поет підкреслює, що цією літерою вона дає ствердження “Так” тобто “Є”.

Розвиває тему семантики сутінків С.Бондаренко народженням європейських мислителів Кафки, Камю, Сартра, на котрих вплинули ці філософські розробки.

Ця мініатюра розташована на тлі будівель та дерев, що є символами міст Європи. Вона є своєрідним вступом і заспівом.

Другий вірш “Звідки слов’яни?” відкриває завісу семантики слова слов’яни, яке він випробовує асоціаціями із “солов’ями”, “славою”, що “в’яне”, і доходить до висновку спільності зі “словом”:

Скажу тобі, що ми, скоріш, від Слова
походимо і через те – слов’яни [1, 22].

До обігрування теми походження від “слова” поет повертається у висновках:

...Живішою себе започуваєш
Між варварів нових, зачувши Слово [1, 22].

Визначаючи місце України в Європі С. Бондаренко підкреслює історичні факти, коли Україна рятувала Європу:

Та, знаєш, в тища двісті сорокових
Спасли тебе ми від варваризацій
і від “чуми” у 45-ім знову [1, 22].

До цієї мініатюри підібрано графічне зображення, яке наслідує картину Тіціана “Викрадення Європи”, котра втілює міфологічний сюжет.

Наступна мініатюра “Від Рільке до Стуса” розташована на зображенні однієї із європейських будівель і портретів двох учасників британської групи “Бітлз” із надписом їх пісні “Повернутись в СРСР”. В цій мініатюрі поєднано відомі українські та європейські імена. Так, ліричний герой прагне “розповісти Лорці про Плузника” [1, 24]. Читач має “вгадати” ці поєднання. Для цього він повинен знати, що Федеріко Гарсія Лорка – іспанський поет і драматург, перед початком громадянської війни він виїздить з Мадрида в Гренаду, хоча було очевидно, що там його чекає серйозна небезпека. 18 серпня 1936 року націоналісти заарештовують Гарсія Лорку, і наступного дня поета вбивають як республіканця та комуніста. Після цього до смерті генерала Франко книги Гарсія Лорки були заборонені в Іспанії (інформація за Вікіпедією). Євген Плузник – український драматург і поет. 4 грудня 1934 року заарештований НКВС. Звинувачений у належності до націоналістичної терористичної організації. Помер від туберкульозу на Соловках (інформація за Вікіпедією).

Інший ланцюг – “Райнеру – про Свідзінського й Стуса” – розкриває зв’язок австрійського поета-символіста, предтечу екзистенціалізму Райнера Марію Рільке, який мав вплив на модерну поезію, в тому числі й українську. Ліричний герой висловлює своє ставлення щодо культурного простору, котрий має бути спільним, і першими порозумітись мають поети.

У вірші “Запрошення в свідки” поет ефект смеркання перетворює на ніч повну зірок:

Сутінки як поглинання суті?
Чи повернення навпаки? [1, 26].

Риторичне питання ліричного героя сповнене різних пестливих слів, спрямованих Європі, яка бачиться як втілення гарної жінки:

Кохана Європочко, Європані,
ти все ще Європа – хіба ні?.. [1, 23].

Віршова мініатюра розташована на фоні частини малюнка – зображення “Викрадення Європи”. Ліричний герой говорить про свої почуття:

Душа шукає не європаперть,
не євроєресі – європам’ять!.. [1, 26].

Граючи цими поняттями поет визначає основний пошук, що здійснює ліричний герой в Європі. Папертю називають площу перед входом до храму, вона має догматичне значення як образ духовного підвищення, на якому знаходиться храм, проте це й те місце, де у перші століття християнства стояли ті, хто плакав чи каювся. Єресь – це “релігійне вчення, сукупність теологічних або релігійних доктрин, ідей, що суперечать визнаному в церкві або релігійній громаді догмату віри або не збігаються з ним, і пов’язане із цим виділення зі складу церкви нової громади” (режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%8C>). Пам’ять – це та субстанція, що має відновити паритетні стосунки Європи й України. До пам’яті закликає ліричний герой, але й до підтримки, небайдужості, зеленого світла, що зображено на титульній сторінці:

Будь добрим свідком чи тилом,
(хоч маркетантка чи пробка),
як нас труїтимуть газом
зі Сходу (разом з Кавказом).
Це прийде, ти знаєш, звідки.
Цінуються сильні свідки [1, 26].

Продовжує розмову про віру ліричний герой у наступному вірші “Бо...”, він рефлексує з приводу пошуку Бога, бо Європа поширює стереотип того, що вона є ближчою до Бога. Цей короткий текст із п’яти рядків ілюстрований складною графічною композицією, яка складається із будівлі з лівого боку, справа на сторінці зображення подібне до картини “Викрадення Європи”, над яким розташовано зображення Богоматері Оранти Софії Київської.

Вірш “Заповіт княгині Ольги” присвячений Давньокиївським часам, пошукам національних коренів, тих народів, що стали ведучими і відомими:

Із древлян, хозар, і половців, і полян...
Хтось із них – будильник в моєму домі:
чи Олег той віщий, чи ще більш віщий Боян [1, 30].

У творі загадано заповіт княгині Ольги, що був викарбуваний глаголицею 946 року Григорієм Чорноризцем, що ще й досі до кінця не розшифрований.

Наступний вірш “Вітрила наголосу” пропонує читачеві отримати задоволення від милуваннями можливостями української мови, пов’язані із наголосами. Наводячи приклад “триликих слів”, С. Бондаренко пов’язує розвиток мови із історичними випробуваннями:

І що більш кріпачили тіла козачі,
то глибше душі впадали в мову,
о, скільки волі впадало в пісні і плачі:
пливучи в них, наголос вимивав нове слово! [1, 32].

Глибина і багатство української мови є значно більшими за угро-фінські та романо-германські мови, поряд із цим ліричний герой бачить вихід у солідарності:

Є солідарність в спасінні, тому – чого б це
тобі мені не шепнути: “Besa me mucho!” [1, 32].

Фраза іспанською є рядком із відомої пісні й означає “Цілуй мене міцно”. Це також передбачає знання читачем відомих музичних композицій. Інтертекстуальні відсилання спонукають реципієнта залучати власний інтелектуальний досвід. Розкодування мережив слова – це інтелектуальна гра, яку пропонує поет своєму читачеві.

Вірш “Qui pro quo” розкриває проблему комунікативного непорозуміння України і Європи. Природу цього комунікативного непорозуміння намагається пізнати ліричний герой і доходить висновку:

Чують себе лиш, хіба ще Юд,
перемобілені Божі чада –
швидше з небес почує Мачадо,
а не сучасник твій – душоблуд! [1, 34].

В цьому уривку обіграно образ Юди – символ зрадника, христопродавця. Образ “перемобілених” людей відсилає до таких ознак сучасного життя як мобільний

зв'язок, що дозволяє залишатись на зв'язку під час руху за майже будь-яких географічних умов. Авторське “пермобілені” вказує на перенасичення технологіями людської душі, що перестає бути чутливою до звичайних людських речей, позначає кризу соціально-культурних цінностей. Ця криза підкріплена попереднім образом Юди. Антоніо Мачадо – іспанський поет, саме образ поета як авангарду людського духу використано в цьому уривку для протиставлення досучасної бездуховності й черствості, бо сучасник постає в образі “душоблуда”.

Вірш “So-so від Сосо” за обсягом займає більше однієї сторінки. В ньому розглянуто широку картину стосунків Європи, України, Москви. Ліричний герой закидає Лауреатам Нобелівської премії у галузі літератури Р. Роллану і А. Жиду, які, прибувши в СРСР, не побачили того, що відбувається в країні, усіх жахів тоталітаризму:

звідти не розгледіти шахт ГУЛАГу,
не почути розстрілів у спину й в упор,
може, заважала й вождя повага...
Та як було не вгледіти Голодомор??? [1, 36].

Європа тоді не визнавала геноциду України, як і сьогодні не всі країни це визнали і не засудили цієї політики радянського тоталітаризму. Ліричний герой закликає Європу не йти у змовниці з Москвою.

Наступний твір – “Причта про українців, євреїв та інших, яка виросла майже з анекдота” – побудований у формі притчі. Це розмова Бога із українцями. В цій розмові підкреслюються таланти і вміння українців, зокрема, це краса мови і поетичний талант представників нації, що мають усі поняття позначити словами так, щоб знайти гармонію в світі:

Й поети були, щоб її розвивати:
вони не для розстрілів, не для розтрат –
щоб встигли предмети найкраще назвати
і явища, й, може, спинити розбрат... [1, 42].

Проте українці лишились після розмови збентеженими і ця розгубленість по сьогодні характеризує українців, які заглядають час від часу в правопис, але ніяк не знайдуть гармонії із собою, не знайдуть свого шляху серед інших народів, а, отже, не розуміють свого місця в світі.

Вірш “Лікував православного Папа Римський” є найбільшим за обсягом. У ньому поет розповідає про біографічний випадок, коли він, перебуваючи у Римі, мав сильний зубний біль із величезною температурою, а вилікував його від хвороби Іван Павло Другий, який відчувши біль, повернувся до хворого і осинив хрестом, після чого біль поступово зник:

І я вже зміг говорити. Казав я друзям,
Анісімову й Сергію Кисельову, брату Леоніда-поета,
що Париж і Київ – найкращі докази існування Бога
і найбільші виправдання цивілізації [1, 44].

Ліричний герой здійснює ревізію цінностей сучасної цивілізації, веде роздуми про поняття “вічного міста”, яким є, на його думку, Київ, – “таке геніальне місто / не можна знищити до кінця”. Таким же є і Париж із своєю прикметою – “жовтим паризьким жирафом” (Ейфелева вежа). Розглянуто два образи популярних

людей: Діани, що загинула за кілька днів у тунелі Альма і матері Терези, що померла того ж року, проте про смерть останньої світ говорив мало. Ця викривленість пріоритетів характерна для Європи, на неї нарікає поет. Вкотре обігрується ім'я Європи, що англійською нагадує рип, а українською вона починається літературою “Є”, що означає бути:

і свідчить, що ти існуєш: “Cogito, ergo sum”.

І для мене натхненно красиве ім'я твоє [1, 50].

Пісня і слово стоять поряд у системі духовних цінностей нації. Вірш “Адекватність” є своєрідною одою української пісні, яка не лише засвідчує колективний національний талант, але й прагнення до свободи, адже пісня є атрибутом свободи духовного простору, тому у вірші згадано ім'я Олекси Гірника, що загинув через самоспалення в знак протесту проти комуністичного режиму. Про цей випадок написав матеріал В. Тупілко в “Українській правді”: “В ніч на 21 січня 1978 року, в день Злуки, Олекса піднявся на Чернечу гору в Каневі. З собою мав дві каністри з бензином і запальничку.

Був мороз – 15 градусів, багато снігу. Охорона музею Тараса Шевченка сховалася в теплі, та й Олекса розрахував свої дії так, щоб йому ніхто не заважав – тому вибрав нічний час.

Чотири рази обійшов (залишилися сліди в снігу) навколо могили Тараса Шевченка. Спустився до схилу гори, звідкіля видно Дніпро. Розкидав близько тисячі заздалегідь виготовлених власноруч листівок.

Підійшов до самого краю гори. Облив себе бензином. Дістав ножа і запальничку. Натиснув на гачок запальнички – все тіло палахнуло факелом.

Встиг зробити чотири кроки від схилу і вдарив себе ножем. Впав на спину. Зранку тіло знайшли. Повідомили міліцію” [6]. У листівках, які підготував Олекса були такі слова: “Протест проти російської окупації на Україні! Протест проти русифікації українського народу! Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава (радянська, та не російська)” [6]. Про цей випадок поет пише:

І згорає за пісню свою єдину –

українську, тобі незнану,

хоч – горить загравою до зірок [1, 52].

Вірш “Право на сховище” присвячений роздумам про право людини на сховище, що не може бути позбавленням волі, підкріпити свої думки поет бере Овідія із його “Наукою любові”, які сучасному людству ще не вдалось досягнути, тому всі прогреси людства від того є “регресивними”.

Вірш “Родимка” є рефлексіями ліричного героя про схожість Європи з мамою. Поєднані вони схожими родимками. У Європи цієї родимкою є Київ, який історично потерпав від посіпак Сходу і Заходу, тому названо два табори ГУЛАГ і Освенцим, де гинули українці. В творі згадано трипільське минуле України. Для англомовного читача подано коментарі – пояснення слів яничари, трипільська культура.

Вірш “Свобода слова і свобода букви” присвячений історії літери “г” і наводить історичний факт, що французький король Генріх був неписьменним, узяв за дружину

київську княгиню Анну, що в посаг привезла Біблію, на якій присягали згодом королі Франції. Такі історичні вкраплення є своєрідним входженням у сучасну Європу.

У вірші “Ведучі і “ведомі”” ліричний герой намагається визначити правила буття, якими має бути честь і гідність. Цю тему продовжує й наступна мініатюра “Не-пам’ятник” про те, що ліричний герой-поет хотів би лишитись у пам’яті своїх сучасників:

Хай пишуть-карбують, що “жив тут ведучий...”,
хто брався вести Україну додому,
в тіла українські вмонтовував душі [1, 62].

Вірш “Європа вранішня” є варіантом освідчення в коханні ліричного героя до Європи:

крихітко-кровинко, моя величність,
ти моя фіранка, моя Європо!.. [1, 64].

Поет грається із висловом “вікно в Європу”, називаючи її фіранкою.

Як продовження освідчення є вірш “В Коктебелі чи на Рив’єрі”, в якому розглядається поняття свята, згадується роман автора “От я вся – я свято”. Свято свободи, яке автор проголосив у романі продовжує поема-кліп. Наведено європейське свято взяття Бастилії, саме взяття було “дитячим”, автор описує його, але воно стало справжнім міфом, символом Свободи. Проте має Європа і свята, покликані до життя глобалізацією, а тому не мають величнього значення для людства і його розвитку.

“Монолог із Богом” є своєрідною подякою за поетичний талант, за слово, яке може рятувати. В ньому з’являється мотив родоводу, який переходить у наступний твір “Українська рулетка, або чому програли комуністи”.

Останній вірш поеми “Любовна записка” надрукований на графічному зображенні обличчя Оранти і підсумовує свої почуття, підкреслюючи Європу великої культури, до якої спрямовано любов ліричного героя.

Автор пропонує до власних творів коментарі. Ці своєрідні самокоментарі подаються для кращого сприйняття матеріалу читачем, якому можуть бути не відомі або можуть бути призабутими певні вирази (наприклад, латинські), різноманітні факти тощо. Це також один із різновидів інтертексту – метатекст.

У наступному своєму творі психологічній поемі-кліпі “Пікнік з мільярдером, або Травми трав” ліричний герой вірить, що всіх нас врятує слово, саме воно здатне відродити націю. Це історія про мільярдера, який відмовляється від життя і прагне віднайти себе в новому житті, про що сказано в епілозі поеми: “Чи то так подіяли флюїди тієї берези, чи втрата жінки привела до того, що він став одним із небагатьох олігархів, які відмовилися від ведення бізнесу, позбулися його. Подібне зробили Герман Стерлігов у Росії, який зажив природним життям, чи Владислав Кириченко, який народився на Донбасі, закінчив біофак МГУ і, заснувавши в Москві відомий “Гелікон”, став мільйонером, потім повернувся на Батьківщину й активно сприяє українській культурі, створив “Наш формат” і допомагає проводити мистецькі фестивалі.

Все це нагадує утопію, схожу на мрію Голови Земної Кулі Велимира Хлебнікова про Всесвітній Уряд Творян та інтернаціонал благородства у

грядущому співтоваристві. А може, років через 100 людство (якщо воно таким почуватиметься!) побачить у більшості нинішніх “важливих” дій щось недостойне, а в цих проявах – дещо надважливе.

Невдовзі, мабуть, почитаємо в книгах про нові прояви цієї тенденції, яку можна назвати потягом до деМАГНАТизації” [2].

Віра у силу слова, що здатне визволяти людину, є співзвучною темою для багатьох сьогодишніх культурних діячів. Ця думка є магістральною в останніх творах С. Бондаренка, його поемах-кліпах. Поет використовує новаторські форми подачі матеріалу, зокрема запроваджує такий різновид поеми як “кліп”, сподіваючись надати поетичному слову нової ваги і нової сили.

Експеримент у літературі може виявляти ментальні глибинні структури або може бути даниною моді чи викликаний соціальним замовленням (останнє спостерігаємо в літературі післяреволюційного періоду, зокрема в поезії М. Семенка). Слово, мова в поезії є потужним інструментом літературної гри.

Одним із напрямків оновлення певної літературної одиниці, іменованої жанром, є пошук різновидів. Розглянувши теоретичну основу обраного нами об'єкту дослідження – поеми-кліпу “Нічна розмова з Європою”, зокрема важливих теоретичних розробок жанрового різновиду поеми, можемо кваліфікувати запропонований письменником різновид поеми – поема-кліп як новаторську форму. Поєднання літературного жанру “поеми” із музичною відео композицією “кліпом” є спробою створення синтетичного жанру.

С. Бондаренко є фундатором жанру поеми-кліпу. Першим твором стала “Нічна розмова з Європою”, видана 2012 року окремою книжкою, і психологічна поема-кліп “Пікнік з мільярдером, або Травми трав”, опублікована в “Українській літературній газеті” 23 жовтня 2012 року.

Інтертекстуальність і форма подання білінгва (українська/англійська) презентує ігрову комунікацію, за авторським задумом вона має по-новаторському подати тему “Україна в Європі”. Одним із шляхів євроінтеграції України є мовна інтеграція, знання англійської, але основний акцент поет робить на красі й багатстві української мови, підкреслює внесок України в розвиток Європи та рівність України серед інших європейських держав.

Поет використовує новаторські форми подачі матеріалу, зокрема запроваджує такий різновид поеми як “кліп”, сподіваючись надати поетичному слову нової ваги і нової сили.

Література

1. Бондаренко С. Нічна розмова з Європою, або таємниці наших літер : [поема-кліп] / С. Бондаренко. – К. : Укр. пріоритет, 2012. – 80 с.
2. Бондаренко С. Пікнік з мільярдером, або Травми трав [Електронний ресурс] / С. Бондаренко // Українська літературна газета. – 2012. – 23 жовтня. – Режим доступу : <http://www.litgazeta.com.ua/node/3282>.
3. Бондаренко С. Стефан Комарницький: “прагну інформувати англійців про багатство вашої культури” [Електронний ресурс] / С. Бондаренко. – Режим доступу : <http://litukraina.kiev.ua/stefan-komarnitskiy-pragnu-nformuvati-angl-yts-v-pro-bagatstvo-vasho-kulturi>.

4. Гунько О. Бондаренко прагне розгадати літери “є” та “л” [Електронний ресурс] / О. Гунько. – Режим доступу : http://gazeta.ua/articles/culture-newspaper/_bondarenko-pragne-rozgadati-literie-ta-l/431837.
5. Лизогуб Н. Європейський прорив “Українського пріоритету” / Н. Лизогуб. – Режим доступу : <http://www.vox.com.ua/data/2012/04/05/yevropeiskyi-proryv-ukrainskogo-priorytetu.phtml>.
6. Тупілко В. Олекса Гірник: протест ціною життя: спалився за Україну [Електронний ресурс] / В. Тупілко // Українська правда. – 2012. – 27 березня. – Режим доступу : <http://www.istpravda.com.ua/columns/2012/03/27/78604/>.

Анотація

В статті розглядається твір С. Бондаренка “Нічна розмова з Європою, або Таємниці наших літер”. Творчість цього автора пройнята пошуками нової інтелектуальної форми, в чому полягає новаторство письменника. Новаторським є жанр і форма подачі – твір-білінгва. Проаналізовано інтертекстуальні компоненти поеми-кліпу, ідейно-тематичний рівень цього твору, що полягає у магістральній ідеї його творчості – слово, що визволяє людину, дарує свободу. Інтертекстуальні компоненти покликані відтворити культурний контекст України та її інтеграції в Європу.

Ключові слова: поема-кліп, твір-білінгва, інтертекстуальність, образ, вірш, ліричний герой, символ.

Аннотация

В статье рассматривается произведение С.Бондаренко “Ночной разговор с Европой, или Тайна наших букв”. Творчество этого автора проникнуто поисками новой интеллектуальной формы, в этом и заключается новшество писателя. Новшеством есть жанр и форма подачи – произведение-билингв. Проанализированы интертекстуальные компоненты поэмы-клипа, идейно-тематический уровень этого произведения, которое заключается в магистральной идее его творчества – слово, которое освобождает человека, дарит свободу. Интеллектуальные компоненты призваны воспроизвести культурный контекст Украины и ее интеграции в Европу.

Ключевые слова: поэма-клип, произведение-билингв, интертекстуальность, образ, стихотворение, лирический герой, символ.

Summary

The article deals with the work written by S. Bondarenko “Night Talk with Europe, or Secret of our letters”. This author’s works are permeated with finding new intellectual forms, this is the novelty of the writer. His innovation is the genre and form of presentation – a bilingual work. Intertextual components of the poem-clip, ideological and thematic level of the work were analyzed. The main idea of his work – a word which releases man gives him freedom. Intellectual components are designed to reproduce the cultural context of Ukraine and its integration into Europe.

Keywords: poem-clip, bilingual work, intertextuality, image, poem, lyrical hero, symbol.

УДК 821.161.2.-3.09

Кулакевич Л. М.,
кандидат філологічних наук,
ДВНЗ “Український державний хіміко-технологічний університет”
(Дніпропетровськ)

КОНЦЕПТ ПАМ’ЯТІ В РОМАНІ ЛЮБКА ДЕРЕША “НАМІР!”

Постановка наукової проблеми та її значення. Місце Любка Дереша в сучасній вітчизняній прозі остаточно ще не визначено, про що свідчать відгуки від захоплених, поміркованих (Т. Гайжевська [10], М. Карасьов [12], І. Славінська [7], Т. Терен [8], М. Цуканова [16]) до вкрай негативних (І. Бондар-Терещенко [1],